

## Posamezna številka stane 15 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravišтво sprejema naročnino, inzerate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

# STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

## Poštšina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezapriete reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

30. številka.

Maribor, dne 18. nov. m. r. 1922.

Letnik XIV.

## Naoroževanje.

Kakor sokolstvo, tako stoje tudi vladne stranke pod močnim vplivom beograjske militaristične klike. Davidovič, po svojem povratku iz zagrebškega kongresa, je kmalu moral znatno popustiti v svoji odločnosti. Zato tudi ni prišlo do konkretnejše politične oblike zagrebške resolucije. Kljub temu je moral dr. Ribar prepušćiti predsedstvo skupščine Pribečeviću prijatelju in Tiszinemu učencu dr. Lukiniču. Dejstvo pa je, da je v demokratskem klubu močna Davidovičeva večina. Če pa je kljub temu imel nekaj uspeha Pribečević v demokratskem klubu, tega ni pripisovati stvarni moči števila njegovih pristašev, niti Pašičevemu vplivu, pač pa militaristični kliki, pa najsi se že imenuje »črna« ali »bela roka«.

Istotako stoji dejstvo, da je bil Davidovič pozvan na dvor, kjer se mu je izrazila želja, da vzdrži edinstvo in slogu v klubu vsaj do sprejetja vojnega zakona o naorožanju. Davidovič se je temu udal tem rajše, ker je dobil milgijaj, da po morebitni demisiji sedanje vlade dobi mandat za sestavo novega kabineta. Predpogoj je seveda, da vladne stranke enotno glasujejo za naorožanje vojske. Timotijević in Pribečević sta bila na dvoru obveščena o obljubi Davidoviča, da bo pokorno sledil navodilom z najvišjega mesta.

Ker pa je Protič resen tekmeec Davidovičev, ni izključeno, da bo začela licitacija navzgor pri vprašanju oboroževanja vojske. To protiljudsko politiko more ovirati in morda celo preprečiti samo opozicija, pojava s prihodom Radičevih poslancev v Beograd. Upanje v ta prihod pa je zelo majhno.

Naše stališče je slej ko prej neomajno. Izvršni odbor SLS v Mariboru je v petek imel ob navzočnosti dr. Korošca sejo, na kateri se je med drugim razpravljalo tudi o vladnem predlogu 800 milijonskega kredita za novo oboroževanje naše vojske. Odbor je soglasno izrazil odločno željo, da Jugoslovanski klub ne glasuje v sedanjem času, ko so davki že itak previsoki, a uradniki in delavci lačni in raztrgani, za novo orožje. Razven tega ni naša država za svoje ozemlje in svojo neodvisnost v nobeni nevarnosti. Naša vojna uprava tudi ne zasluži, kakor so pokazale različne afele, nobenega zaupanja, a vodstvo zunanje politike je v rokah enega krojka, nad čigar delovanjem parlament nima nobene kontrole in odločbe.

Značilno za naše zunanje-politične razmere je pa dejstvo, da nam je Francija nudila svojčas puške in kredit za vojsko tudi še po razkritju znane afele Pašičevega sina »Omnium Serbe« ter se je iz Pariza pritiskalo tudi na Českoslovaško za kredit Jugoslaviji. Če do tega ni prišlo, vsekakor ni krivica Pašiča in njegove »porodice«. Ker se je pričakovalo denar in orožje iz Pariza, se je skoraj brez sledu zafučkalo kredit iz leta 1920 v znesku 520 milijonov kron, kolikor je bilo namenjeno za obutev in obleko vojaštva. Če so danes vojaki raztrgani in bos, ni to krivica davkoplačevalcev, ki so storili svoje, pač pa tistih, ki so po naredbi prejšnjega vojnega ministra pod vodstvom zloglasnega in celo v Ljubljani razpitega polkovnika Vasiča z milijonskimi aferami »oblačili« sami sebe. S spremembo osebe vojnega ministra, zlasti s sedanjo, nimamo nobene jamstva, da se bo s 3 milijarde in 200 milijonskim kreditom bolje gospodarilo pod takratnim načelnikom glavnega štaba in sedanjim vojnim ministrom v isti vladi, kakor se je s prejšnjim kreditom. Priznavamo, vojaki morajo biti oblečeni, v zdravem stanovanju s tečno hrano in oboroženi proti morebitnemuzunanjemu sovražniku. To zahteva tudi narodna milica. Vprašamo pa: Kako se more zahtevati, da delovno ljudstvo s svojimi krvavimi žulji oborožuje sredstvo za »črno« ali »belo roko«, ki vidi pred vsem samo sebe, če ta roka povspešuje in vzdržuje centralistično, kapitalistično in militaristično nasilje v imenu hegemonije enega plemena?

To stališče in potrebo konsolidacije države brez pomoči bajonetov in v smislu zadovoljitve opravičenih zahtev prebivalstva je označil tudi zastopnik Jugoslov. kluba v finančnem odboru poslanec dr. Šimrak, kateremu je v debati o tem vojnem kreditu zaklical dr. Kukovec: »Vi ne govorite v imenu Slovencev, kmalu boste samo majčkeni.« — Poslanec Barič: »Na včerajšnji seji finančnega odbora ste vi kupili hišo v Mariboru, vrgli uradnike na cesto in se boste kmalu naselili v hišo kot veliki župan.« — Dr. Šimrak: »Mi zaupamo vojski, a Vam ne damo denarja. Vi ne prestanite opravljate službo agenta-provokaterja.« — Barič: »Ljudem, kakor je dr. Žerjav, ki je napravil bankrot, ne moremo dati kredita v roke, da tudi tu ne napravi bankrota.« — Dr. Kukovec: »Vi ste krivi, da je prišlo do takega stanja v državi.« — Dr. Šimrak: »Največ ste krivi Vi, ki ne uživate zaupanja ljudstva. V Sloveniji ne predstavljate nikogar, zato se morate tu prilizovati, da ostanete na vladi. Če bi Vi bili sovjet, bi delali na to, da dobi v Sloveniji večina oblast v roke.« — Dr. Kukovec: »Vi vodite rimsko politiko!« — Dr. Šimrak: »A Vi velesrbsko in lizunsko politiko!«

Pri glasovanju je bilo 17 članov za kredit, 7 pa proti. Proti je glasovala cela opozicija in pa predsednik

finančnega odbora dr. Voja Veljkovič. V podobni debati je bil sprejet triletni rok za izplačilo tega kredita.

Opozicija, izvemši narodna socijalista, je glasovala proti vojnemu kreditu tudi v državni zbornici in v tajni seji obrazložila razlog svojega protiglasovanja. Za Jugoslov. klub je govoril dr. Hohnjec.

Svojega ljudstva in načel ne izdamo nikomur na ljubo!

## Politični položaj.

Nekaj o kritičnih razmerah v demokratski stranki. Odkar se je vrnil g. Davidovič iz Prage, trdijo politični krogi, da ima vedno več vpliva na politični položaj v Beogradu. Glavni organ demokratskestranke »Demokratija« je imela kot urednika Radivoja M. Jovanoviča. G. Jovanovič je bil odločen pristaš Pribečevića in je ostro napadal po listu Davidoviča in njegove pristaše v nadi, da bo Pribečević pognal s sedla Davidoviča, da bo postal g. Svetozar diktator v stranki in bi se tem potom tudi g. Jovanovič bil lahko povsper do sedeža na ministrskem stolčku. Pribečevićeve mahinacije napram Davidoviču pa so se temeljito izjavile in Davidovič je dosegel še to, da se je moral na njegovo in njegovih pristašev zahtevo umakniti g. Jovanovič iz uredništva »Demokratije«. V političnih krogih nadalje trdijo, da je Davidovič vplival na demokratske ministre, da so stavili svoje portfelje klubu na razpoloženje. Dne 9. t. m. pa je demokratski klub zopet sklenil, da ne poda ostavke in klub je izrazil pobožno željo, da bi naj stopil pri rekonstrukciji kabineta v vlado tudi Davidovič, da bi delil neposredno odgovornost in da s tem vnaprej preprečijo eventualna nesporazumljenja v tolačenju politike demokratske stranke. G. Pribečević pa v stranki nima samo nasprotnikov od strani Davidoviča, ampak posebna fronta se je ustvarila proti njemu iz vrst takozvanih samostalcev, katere vodi Voja Veljkovič, eden najbolj vplivnih mož v demokratskem klubu. Kampanji samostalcev proti Pribečeviću se pridružujejo tudi nevtalci, med temi sam Kosta Timotijević, ki je stal prvotno ob strani Pribečevića, a ko je uvidel, da ladja g. Svetozarja tone, bi se rad približal Davidoviču preko Veljkoviča. Isto stališče kot Timotijević skuša zavzeti tudi Kumanudi, kateremu se tudi daje ministrski stolček. Finančnega ministra Kumanudija že davno ne marajo radikali. Strah pa da dobi Davidovič premoč v klubu, je vplival na Kumanudija, da obrača hrbet Pribečeviću in gleda tako bolj z nevtralne strani na boj med Pribečevićem in Davidovičem. S pomočjo radikalov se je trudil Pribečević na vso moč, da vzpostavi na predsedniško mesto v finančijem odboru dr. Voja Marinkoviča. Marinkovič pa se je g. Svetozarju zahvalil za njegov trud z značilno izjavo, da noče igrati uloge Lukiniča. Potom tajnega glasovanja je bil izvoljen slednjič predsednikom finančijskega odbora odločen Davidovičev pristaš Voja Veljkovič. Iz ravnokar povedanega je pač več kot dovolj jasno, da je znatna premoč v demokratskem klubu na strani treznega Davidoviča in da šepa g. Svetozar napram političnemu zatonu...

Izplačevanje vojne odškodnine je prenehalo. Na ministrstvo pravde so se obračali vojni oškodovanci, ki so izgubili vso imovino, za nekaj podpore na račun odškodnine, in ministrstvo je sedaj razglasilo, da to ne gre več. Pravi, da so sredstva za to iz zasežene in likvidirane imovine sovražnikov že izčrpana in da se nove prošnje za pomoč ne bodo več sprejemale. Ob tej priliki tudi zveemo, da je doslej dajalo ministrstvo pomoč samo onim, ki so vse izgubili, in to povprečno posameznim po 1000 dinarjev. Minister pravi, da bode enkrat objavljen tudi seznam onih, ki so tako pomoč sprejeli. — Ne bo pa objavljeno, kar je sprejel »siromak« Pašič kot vojno odškodnino za svoje vino in za razne drobnarije, kar so sprejeli od nekdanj in še danes zelo bogati beograjski trgovci, kar so dobile ministrske žene in ljubice za baje v vojni izgubljeni lišp in tudi to ne bo objavljeno, kako se je sam minister pravde »oškodoval«, ker sodstvo zanemarlja, da ima več časa in misli za vojno-odškodninske fonde in zaplenjeno blago. — Bogatini so se »oškodovali« z milijoni, revežem so pa delili baje po 1000 dinarjev in sedaj se še to neha. Za one, ki so v vojni vse izgubili, imetje, hranitelje in zdravje — ni denarja, za — Panteon ga pa seveda bo.

10.000 invalidov pride v Beograd, če stočlanski invalidski odbor, ki je stalno okrog vlade in parlamenta, ne bo nič opravil. Ta invalidski odbor je že razne ministre obiskal, pa je dobil povsod same prazne izgovore in obljube. Ne glede na dobro poznano zmedenost se je Pašič naravnost brezvestno izjavil, rekel je namreč, da bi se končno že še našla kaka pomoč za invalide, ki so se borili pod »našo« (srbsko) zastavo, za druge pa »ne može da bidne.« To je invalide zelo užalilo in ogorčilo, ker vojne žrtve ne poznajo šovinizma in so solidarne ne glede na to, pod katero zastavo in v kateri uniformi so izgubili zdravje. Vsled takega postopanja in cinizma vlade je bil invalidski odbor prisiljen izjaviti, da bo sklical v Beogradu pred zbornico protestni

shod vseh invalidov iz države, da bo prišlo nad 10.000 invalidov, ki napravijo demonstracijo ter izzovejo magari izgrede, ki bodo mednarodne važnosti. Invalidski odbor, ki zasleduje vse vladne korake, se ne bo dal več varati z obljubami in ne bo dopustil raznih trikov, ki bi izigrali invalidske zahteve in pravice. Vlada na prav nič več ne reagira. Njej je vseeno in edina skrb, ki jo še mori, je ta, kako bi si podaljšala svoj režim in svoje oblastništvo, ki se pri vsej vnebovpijoči revščini invalidov in najširših narodnih slojev da tako dobro in dobičkanosno izrabiti.

## Stambolijski v Beogradu.

V sredo zjutraj je dospel v Beograd bolgarski ministrski predsednik Stambolijski. Njegov sprejem je bil nad vse balkanski in je dobra ilustracija današnjih vladnih politikov. Ko se je Stambolijski pripeljal v salonskem vozu rumunske vlade na naš teritorij, so naše železničarji priklopili vagon namesto k brzovlaku, k navadnemu vlaku. K sprejemu bi bil moral priti tajnik zunanjega ministristva Vesnić z avtomobilom in odpeljati Stambolijskega v hotel »Srbski kralj«. Ko se je g. Stambolijski pripeljal v Beograd, ni bilo na kolodvoru niti g. Vesniča, niti avtomobila. Pričakoval je Stambolijskega samo bolgarski odpravnik Todorov s svojim osebjem. Gospodje so na kolodvoru nekaj časa čakali, ko pa le ni bilo g. Vesniča, so sami odšli v hotel. Ko je g. Stambolijski hotel v svojo sobo, so mu sporočili, da v nji še spi neki trgovec. Gospod Stambolijski je čakal skoro dve uri, ko se pa trgovec le ni hotel zbuditi, je odšel na — bolgarsko poslaništvo, kjer so mu dali na razpolago eno sobo. Razumljivo je torej, kakšni so bili prvi vtisi, ki jih je dobil Stambolijski v Beogradu.

Popoldne se je razgovarjal s Pašičem in dr. Ninčičem, zvečer je pa sprejemal novinarje uljudno in dobrodušno, kakor tovariš tovariše. O odnosajih Bolgarije do Jugoslavije je govoril zelo obzirno in taktčno in pri vsem tem je vendarle z lepimi in značilnimi besedami osvetlil razdor, katerega nalašče koplje beograjska vlada, ter neosnovano mržnjo, katero goji in neti do bratskega naroda in države. Rekel je sledeče:

»Da o preteklosti ne govorim, Vi več zahtevate, od Bolgarije, a ničesar ne daste. Vaše časopise ne prestanjo piše o preteklosti in nam jo vedno, vedno očita. Mi smo s svoje strani storili vse, da Vas zadovoljimo. Vsi, ki so zakrivali vojno, so bili aretirani. Kaj hočete še, da storimo? Da mi vse te aretirance skupaj zbačemo v vagon in pošljemo Vam? Dne 17. septembra je bolgarski narod z njimi obračunal, a dne 19. t. m. se vrši referendum naroda za vse. Ako bo narod spoznal, da so krivi, bodo obsojeni. Verujte, da so vsi krivci vojne v zaporu.

Vi ste danes velika država, a ne mala predvojna Srbija. Ko je Bismarck potolkel Avstrijo, je dal pomirljivo roko, Vam pa je treba, da se sprijaznite z mislijo, da niste mal narod od dva in pol milijona prebivalcev, zato je treba, da ste velikodušni. Morda bo kdo rekel, da ste velika država in da lahko sami za sebe živite, a mi da smo mala država, ki ne moremo živeti brez Vas. Jaz Vam pa pravim, da niti eni niti drugi ne moremo živeti za sebe. Spomnite se, da ste bili narod od dva in pol milijona prebivalcev, a ste imeli proti sebi močno Avstrijo, katero ste pa kljub temu zrušili. Pomisliti moramo, da je nas pet milijonov in da teh pet milijonov živi lahko tudi brez Vas.«

To se krije s tem, kar je že enkrat izjavil, »Ne netite pretiranih spominov na grobove«, je dejal, »in ne hujskajte radi njih k maščevalnosti, temveč odstranite one, ki so jih skopali in napolnili z žrtvami našega in našega naroda na Slivnici in Bregalnici — in prijateljstvo in sloga med nami je gotova in utrjena za vedno. Bolgarija je vojne krivce odstranila, povzročitelje bratomornih bojev kaznovala, naša država jim je pa dala najupljivnejša mesta in to je povod in vzrok vseh nesporazumov z bratsko državo. Protiljudski oblastniki in krivci bratomornih bojev so zakrivali, da prihaja Stambolijski še le sedaj v Beograd in dali so duša svojih mržnji tudi sedaj v nekulturnem sprejemu državnika bratskega naroda. Stambolijski ni zagrozen, zato pa mirno in dostojanstveno pravi:

»Mislim, da je najvažnejše in najnujnejše, da povem, zakaj sem prišel tako pozno. V bližnji in dalnji preteklosti ni prišel kak član beograjske vlade v Beograd, niti član beograjske vlade v Sofijo. Tega so krive nesreče, ki so razdvajale naša naroda. Prišli smo do vojne in do bratomornega boja, ker se nismo poznali. Če bi se poznali, bi do tega gotovo ne bilo prišlo. Pa bo kdo rekel, zakaj nisem prej prišel. V Bolgariji smo imeli osebnosti in diktatorski režim in nismo bili svobodni. Sedaj sem prišel, da napravim vse, kar je mogoče za zbližanje obeh narodov. Tudi v preteklosti sem delal za zbližanje več kakor kak srbski politik. Od leta 1912 sem deloval na tem polju kot časnikar in kot politik. V tem delovanju ne najdete niti besedice proti Srbiji ali Jugoslaviji. V Srbijo prej nisem mogel priti, ker bi me vladne stranke v Bolgariji proglasile za vohuna ter me zaprle, kar so ipak storile.

V štirih letih, odkar sem na vladi, ni bilo niti be-



sedice proti temu zblizanju, pa tudi ne dejanja, ki bi moglo ovirati zblizanje vseh jugoslovanskih narodov. Prepričan sem, da bi moj prihod mogel likvidirati nesrečno preteklost, ki se navaja kot največja zapreka za zblizanje.

Za pretvezo svojega nastopa proti Bolgariji se poslužuje beograjska vlada tudi mirovnih pogodb ter si lasti pozo zmagovalca, ki »kontrolira«, kako premaganci delajo pokoro. Stambolijski je to mirno in taktično označil:

«Bodite iskreni in jaz Vam bom odgovoril na neke vesti, ki so jih prinesli tukajšnji listi povodom mojega prihoda. Pišejo, da mora Bolgarija najprej izpolniti vse mirovne pogoje, še le potem se lahko razgovarjamo. Zagotavljam Vas pa, da Bolgarija izpolnjuje vse, kar ji nalaga mirovna pogodba. Mirovna pogodba pa določa za izpolnitev vseh pogojev 37 let. Zato je nemogoče, v treh letih izvršiti to, za kar je določenih — 37 let.

Nikari ne mislite, da plediram za revizijo mirovnih pogodb. Uprav nasprotno: Bolgarija zahteva, da se pogodbe glede na Evropo spoštujejo in izvršujejo. Čudim se, da so velesile, ki so odpisale mirovne pogodbe, prve, ki jih revidirajo. Jaz sem mnenja, da bi jih ne bilo treba revidirati. V Lausanni bom z vsemi silami deloval na to, da se neuvillška pogodba izpolni, prav posebnost pa član 48, ki določa, da dobi Bolgarija izhod na Egejsko morje, Tracija pa da se upravlja po velesilah. Zgodilo se pa je, da se je Tracija izročila turški državi in s tem se je prekršila neuvillška pogodba. — Bolgarija ni pristala na revizijo pogodbe, kakor je to že storila država SHS.

Lepo lekcijo je dal beograjski vladi na lep način v svoji izjavi glede macedonskih četašev:

«Kadar obravnavate vprašanje četašev, je treba, da iščete krivce tudi pri Vas. Med bolgarskimi zemljoradniki in četaši ni nobene zveze. Macedonci delajo proti naši in Vaši miroljubni politiki. Vi ste dobili Macedonijo, pa lahko tudi takoj dobite Macedonce. Smatram, da je Macedonija balkanska Irška. Macedonci so nemiren element, v katerem se pretaka slovanska, grška, turška in albanska kri. Jaz bi bil nesreča za Bolgarijo. Ponovno naglašam, da ne mislimo na Macedonijo in nočemo bojev radi nje. Napravite iz Macedoncev poštene državljane in v tem Vas bomo prav radi podpirali.»

S temi besedami je dobro označena protiljudska politika. Beograjska vlada ne zna ali pa noče zadovoljiti svojih državljanov.

Glede četašev je pa podal Stambolijski še tole kategorično izjavo:

«Generalni štab in vodstvo četašev se nahajata na srbskem ozemlju. Od tam prihajajo vse direktive, tam se vse niti predejo, a mi se kljub temu ne pritožujemo. Na srbskem ozemlju se pripravlja za krvoprelitje od strani četašev, a za to ne krivimo Vaše vlade.»

Tako govori ministrski predsednik Bolgarije, sedaj pa primerjajte z njim ministrskega predsednika države SHS!

## Po svetu.

Italijani so jih dobili po grbi v Tripolitani. V Tripolitani so se uprli Arabci Italijanom, zasedli vse važnejše kraje v notranjosti dežele, italijanske posadke pobili ali ujeli. Uporniki so izvršno oboroženi in organizirani. Italijani še imajo v rokah samo mesta ob obali, katera varuje in ščiti italijansko vojno brodovje.

**Zahteve kemalistov.** Kemalistični zastopnik je podal francoskemu vrhovnemu komisarju v Carigradu, generalu Pelleu, te-le zahteve: zavezniki morajo izprazniti Carigrad, če pa hočejo, pa lahko ostanejo kje na Čataldži, v Skutariju ali Čanaku. Kapitulacije se morajo ukiniti; v zapadni Trakiji se naj izvede plebiscit in potem ljudske volje se naj dokaže, ali se naj Trakija vrne Turčiji, ali ne. Revidirati se mora sirska meja. Turčija zahteva popolno neodvisnost in Grčija mora plačati Turkom vojno odškodnino v znesku 6 milijard zlatih frankov. Na te turške zahteve bodo zavezniki odgovorili, da je drznost Kemalistov dosegla svoj vrhunec in da bo storila antanta napram kemalistom prav energične korake. Lord Curzon sam je izjavil, da je turška politika spremljana od divjaškega nacionalizma, turške zahteve so neosnovane in neopravičene. — Anglija s Turčijo pač ne bo sklenila miru, ki bi bil za Angleže poniževalen.

**Pretveza za izključitev Rusije** od delov orientalske konference. Zastopnik sovjetske vlade je pri britanski vladi vložil ponovni protest proti temu, da se Rusija ne pripusti na orijentsko konferenco z istimi pravicami, kakor ostale države. Britanska vlada izjavlja, da ni to izključno njena zadeva in da se mora glede ruske zahteve sporazumeti z ostalimi zavezniki. Stališče angleške vlade je, da ima konferenca v Lausanni najprej obravnavati vprašanje vzpostavitve miru med zavezniki in Turčijo. To vprašanje ne interesira Rusije, ker je s Turčijo v mirovnem stanju. Rusijo interesira samo problem morskih ožin, ki se bo pa obravnaval na drugem sestanku.

Na konferenci v Lausanni, ki se bo začela dne 20. t. m., bo zastopal sovjetsko Rusijo Čičerin.

**Četrti svetovni kongres komunistične internacionale.** Dne 8. t. m. je bil na svečan način otvorjen četrti kongres komunistične internacionale. Pred otvoritvijo kongresa se je vršilo 200 velikih zborovanj. Predsednikom kongresa je izvoljen Zinovjev, v predsedstvu sta pa tudi Lenin in Trockij.

**Osnovna šola v Rusiji.** Ne brez zanimanja se čita go poročila o ruskih razmerah, ki jih objavlja Fran-

coz Herriot po svojem povratku iz Rusije. Zlasti ga je, kot profesorja, zanimala boljševiška šola. V razredu vise slike Karla Marxa, Darwina in Lenina, okrašena z rdečimi zastavami. Šolo pohajajo otroci obojega spola od 8. do 15. leta v skupen razred. Poučuje se nazorno razne odstavke iz boljševističnega »evangelija«, kakor n. pr.: »na enega človeka, ki živi od motike, jih pride šest, ki žive od žlice.« Otrokom se razdelijo slike, ki predstavljajo poljedelca, ko koplje, in šest oseb z žlicami okrog skled. Teh šest je: trgovec, pop, častnik, lahkoživka, bankir in berač. Druga slika zopet prikazuje dobrote boljševiškega režima. Naslikana je stara šola s starim šolnikom, ki drži šibo v roki, na drugi strani pa stoji nova šola, kjer se učenci pod vodstvom učitelja uče prosto in brez knjig, sklonjeni nad mikroskopom in teleskopom. Prirodosnanstvo se poučuje s tem, da otroci hranijo in negujejo kače, kuščarje itd. Da se otroci upoznajo z organizacijo sovjeta, se igrajo zborovanja. Zberejo se v knjižnici, kjer leže razmetane tudi zelo dragocene in redke knjige. Ko je zborovanje otvorjeno, se prečita dnevni red: 1. volitve v sovjet, 2. vprašanje vrtnih semenj, 3. okrasitev šolskega razreda, 4. vzdrževanje ladje, 5. udeležba na slavnosti III. internacionale in 6. čitanje in komentiranje časopisja. Vsi otroci, tudi najmlajši, se udeležujejo debate. Malo čudno sicer izgleda, kako more osemletni otrok komentirati časopisne članke. Herriot pravi, da se s tem načinom pouka doseže vsaj to dobro, da se vzbudi »volja v človeku ustvarjati samega sebe.« Iz teh otroških sovjetov postanejo potem mladi voditelji, ki »vodiijo vse.« — Priobčujemo iz »Journal des Debats« brez komentarja.

**Za zvezo z Ameriko.** Clemenceau je izjavil, da nastopi 11. t. m. svoje potovanje v Ameriko. Clemenceau hoče Amerikance prepričati, da je njihovo mnenje napako, da je namreč Francija militaristična in imperijalistična država. Glavni pogoj za vzdrževanje svetovnega miru je po njegovem prepričanju tesna zveza med Anglijo, Francijo in Ameriko.

## Beleške.

**Pribičevićeva vojska.** Beograjski »Balkan« prinaša iz Sombora tale dopis: »Nacionalistična omladina, v kolikor sem mogel pregledati njen razvoj in njeno delo, je ustvarjena samo za to, da na nelegalni način brani politiko sedanjega prosvetnega ministra g. Sv. Pribičevića. To je navadna druhal, na katero se Pribičević največ naslanja. Razumljivo je tudi, da to »omladino« brani demokratiški listi, ki so »lajbžurnali« istega ministra. »Omladina« se v Vojvodini poslužuje istih sredstev kot ubijaleci svojega naroda v Črni gori. Ti dve banditski družini sta si popolnoma enaki po svojem nastopu in po svojih metodah. Kakor je banda cetinjskih in podgorijskih pouličnih kričavcev monopolizirala ujedinjenje Črne gore s Srbijo, tako smatrajo tudi puhe glave vojvodinskih smrkovcev, da bi ta država razpadla, če njih ne bi bilo. Ena in druga kampanja, očarana z dispozicijskimi fondy smatra, da je Pribičevićeva politika edini temeljni kamen za državno in narodno edinstvo. Šoštarji in frizerski pomočniki v Črni gori ter propadli Pribičevićevi študenti v Vojvodini so monopolizirali ujedinjenje in stojijo na njegovem braniku. Na čelu te bedne vojske pa stoji »vojskovodja« Sv. Pribičević. O, kaka ironija! O, kaka sramota! Najgrši izmeček v tej državi je prevzel ulogo zmagovalca s Kumanova ter maščevalca Kosove in Slivnice in najzaupnejši Tiszin agent si lasti pozo neumrlega vojvode Putnika. Mi te sramote ne moremo dalje trpeti. Mi Tiszinih agentov ne moremo predpostaviti kakemu Putniku, Mišiću, Pašiću ali Protiću. Radi tega zahtevam, da se najfatalnejši in znoreli človek v tej državi, gosp. Pribičević vrže z ministrskega mesta ter posadi na za tožno klop, ravno tako zahtevam, da se »nacionalistična omladina« takoj razžene ter skupno s požigalci Črne gore postavi pred sodišče. Če vlada tega ne stori v najkrajšem času, bo storila to organizacija srbskih četnikov s silo. Bati se je pa, da nastanejo pri tem neredi in krvoprelitje.« Tako tudi srbskim šovinistom okrog »Balkana« predsedja jugofašizem. Oni so vsaj tako daleč, da vidijo prvo glavo ali »vojskovodjo« tega škodljivega pokreta, vlada pa zagreba glavo v pesek, daje nekaka navodila svojim političnim oblastim, naj zajezi jugofašizem, ki postaja skrajno neprijeten. Pribičević, ki je oče teh divjakov, pa še vedno trpi med seboj ter si radi njega nalaga sramoto na sramoto.

**Dva Radeta.** »Beograjski dnevnik« toži in jadikuje, ker niso prenesli za proslavo na Kumanovem iz Nisse v domačo zemljo zaslužne kosti blagopokojnega srbskega vojvode g. Radeta Putnika. Pisavo »Beograjskega dnevnika« komentira »Hrvat« in pravi: Sicer nimamo v okrilju domače zemlje mrtvega Radeta Putnika, pač pa imamo drugega živega Radeta — Pašičevega sina. Prvi Rade Putnik se je sijajno boril za svobodo naše zemlje in ujedinjenje naroda. Putniku lahko kliče narod: Slava ti! Drugi Rade Pašić pa se bori na vse kriplje za nagromadenje bogastva, odkar se je vrnil zdrav in čil iz vojne. Temu drugemu Radetu ne more narod klicati: Slava! ker mu daje vlada na stotine milijonov — a kljub temu nima dovolj! Sv. pismo lepo pravi: Je čas dela in čas uživanja; dobo, ko se seje in dobo, v kateri se žanje. . . V svetovni vojni je bil čas borbe za junake in tedaj smo videli na delu samo enega Radeta. Sedaj pa je čas izrabljanja in uživanja in vidimo zopet pri največjem delu samo enega Radeta. Ob koncu pa treba pibiti, da se je pisal prvi Rade — Putnik, živ vel kot junak, a umrl kot siromak, drugi Rade pa se piše Pašić in ta še živi kot medvojni maroder, a pvojni milijarder! Kosti Radeta Putnika gotovo ne bodo po-

čivale v Panteonu g. Pašića, pač pa kosti milijonerja R. Pašića.

## Črna gora.

Ker je Črna gora spet začela dobivati svoj pomen, je potrebno, da se več govori tudi o njej. V naslednjem podajamo poročilo beograjske radikalske »Tribune« o stanju v Črni gori. »Tribuna« piše v glavnem sledeče:

Črna gora preživlja težke dneve. Od kosovske bitke pa do danes ni bilo še nikdar v Črni gori večjega nezadovoljstva, kakoršno je sedaj v tej razširjeni, bogati in svobodni (?) kraljevini. Ljudstvo propada od lakote in pomanjkanja, dočim se nekoliko »štreberjev« masti pri vladnih koritih. Črnogorci so stoletja živeli svobodno in pošteno od svojega dela v stalnih bojih s prirodo in sosedi po sivem in neprehodnem črnogorskem skalovju, kjer bi ne mogel vzdržati noben drug narod. Kljub temu so Črnogorci imeli več in boljšega, kakor pa imajo danes, ko nekoliko posameznikov zoblje iz bogatih državnih jasl. Milijonske postavke so v proračunu za Črno goro, toda kmet nima od tega niti za dlako koristi. Vse te milijone razsipavajo politični »štreberji«, nezaslužno uradništvo, policajdemokratska garda in drugi taki in enaki prijatelji »ujedinjenja«. Črnogorska pota (o cestah ni govora) so zanemarjena, trgovina umrtna, promet pod psom, vasi in mesta opustela, kakor da ni življenja v njih. Ljudstvo je blede, slabotno in do skrajnosti ozlovoljeno, dočim so policajdemokratske oblasti krute, surove in nadute. Črna gora nima več svoje primitivne demokracije in svoje državljanske svobode. Vsakodnevno se čujejo strelji iz pušk in samokresov. Črnogorci se med seboj ubijajo. Na vseh straneh se pojavljajo hajduki. Samo v enem malem nikšičkem okraju je z enim samim aktom št. 6801 z dne 8. oktobra t. l. proglašeno za hajduke 24 oseb. Ali je mogoče živeti pod tako »demokracijo«? — Ljudstvo tega ne more več prenašati. V mali črnogorski državi ni bilo hajdukov, dokler nismo dobili »policajdemokrate«. — Tako »Tribuna«.

Poglejmo sedaj, kaj piše beograjska »Samouprava«: »Inspektor (?) pravosodnega ministrstva G. Cerović je bil dne 4. t. m. pri g. Pašiću in mu opisal težko in neznosno stanje v Črni gori. Draginja je pretirana, hrane za živino in ljudi ni in lakota je že začela. Prosil je Pašića, naj pošlje hrano v Črno goro še predno zapade sneg, ker potem po snežnih zametih ni mogoče prevažati ničesar in lakota bo storila svoje.«

Pašić je obljubil pomoč. Toda on je mogel že prej obvestiti se o stanju Črne gore in rešiti ljudstvo od strahovitega trpljenja. Tega prej ni storil, marveč sedaj, ko je v Italiji na vladi Mussolini, ki podpira babico našega kralja, črnogorsko kraljico. Črnogorsko vprašanje, ki se more rešiti edino potom avtonomije, še ni rešeno — in to po zaslugi nasilnih centralistov Pašića in Pribičevića. Sedaj se beograjski mogotci boje, da se v Lausanni ne začne odmotavati avtonomističen klopčič v rokah zunanjih činiteljev in se ne ve, kje se bo to odmotavanje končalo.

## Dnevne novice.

Narodni socijalist poslanec Deržić se krega v »Jugoslaviji« nad »Stražom«, ker je pisala, da je »svojčas tožil« deželnega predsednika v Beogradu radi tega, ker ni takoj pustil streljati na one železničarje-socijaliste, ki so ovirali njegove somišljenike, tudi železničarje, pri vršenju službe. Da ne bi nikdo dvomil o istinitosti njegove tožbe, priobčuje dobesedno besedilo — takratnega »pisma.« Isti Deržić izrablja o vsaki priliki žalosten dogodek na Zaloški cesti; ako bi se nahujskane mase takrat ne zadržale, prišlo bi do najhujšega, gotovo bi največ trpel kolodvor in železničarji, somišljeniki Deržićevi. Bilo bi najbrž še več žrtve, uničeno bi bilo več milijonsko premoženje, nastale bi strašne razmere na železnicah. Ne vemo, ali izrablja Deržić žalosten dogodek radi tega, ker ni mogel radi dovoljnega varstva spet vlade »tožiti« v Beogradu, ali radi tega, ker niso postale žrtve nahujskane mase njegovi pristaši železničarji. Naj je povod njegovemu nastopu prvi ali drugi, vzrok, treba to demagogijo iz stališča železničarjev obsojati. Mesto te gnusne demagogije, katero uganja g. Deržić, naj se rajši briga za menico v znesku 600.000 K, katere je ob priliki zadnjih volitev on podpisal. Volitve so pred durmi; treba bo prej stari volilni dolg plačati, ako se hoče še za naprej kandidirati. Poslanec Deržić naj rajši manj govori in manj piše, pa bo imel še nekaj ugleda, z nastopi zadnjega časa je namreč osmešil sebe in tira železničarje v demokratski in socijalistični tabor.

Narodni socijalisti hočejo prevzeti mestno gospodarstvo v Ljubljani, a izkazujejo do sedaj povsod, kjer so se začeli gospodarsko udejstvovati, same neuspehe, oziroma polome. Dokaz je sl. jugoslovanski kreditni zavod v Ormožu s »proslavljenim« direktorjem, dokaz njihove kupčije čevljev itd. na Češkem, dokaz posojilnice (ljudstvo jim pravi posušilnice) kot zadruga z omejeno zavezo v Ptuj in Celju, katerim ne more nikdo nič zaupati, ker jamčijo člani le s par kronami za obveznosti zavodov. Srečna bo Ljubljana, ako bodo narodni socijalisti zavladali na magistratu v Ljubljani!

Poslanec Vladimir Pušenjak je napravil upit na ministra pravde radi denarja mladoletnih otrok, katerega so sodnije za časa okupacije Koroške po naših četah naložile v hranilnici v Pliberku; te naložbe hoče sedaj hranilnica izplačati v ničvrednih avstrijskih kronah. Poslanec zahteva, da minister ukrene, da se v občinah Mežiške doline doženejo vsi ti slučajji, da se



te vloge v sporazumu s finančnim ministrom prene- sejo na kak zavod v naši državi in sicer v naši valuti in da vlada trpi diferenco, ker niso sodni uradniki, ko so po plebiscitu zapustili Koroško, povzročili, da bi se te vloge naših državljanov dvignile v hranilnici v Pliberku, ker je torej krivda naših sodnih uradnikov, da se- daj trpe mladoletni otroci škodo.

Komandant orožniške brigade g. pukovnik Drago- slav Dragič — prej Oskar Huber — je dobil Karadjor- djevičev zvezdo za »revno vršenje službe.« Če presta- vimo to iz službenega jezika, bi se reklo »za vestno vr- šenje službe«, kdor pa službenega jezika ne razume in ne zna prestaviti, bi si lahko mislil, da je dobil g. Dra- gič odlikovanje morda zato, ker so orožniki v službi njegove brigade v pravem pomenu besede silno — rev- ni. Govori se namreč, da brigada tudi nekaj doprina- ša k strahovitemu neredu celokupne žandarmerije Uzun — ali kakor pravijo »Uzmi« — Markovića sploh in posebej še k mizernemu položaju slovenskega oro- žništva, ker včasih niti ne ve, koliko ima staleža.

Duhovniška tretjeredniška skupščina ima v petek, dne 17. t. m., ob 5. uri zvečer mesečni shod v kapeli sv. Frančiška pri baziliki Matere Milosti. Prosi se uljudno k polni udeležbi in vabi tudi č. gospode neude. — P. Filip Benizij.

V Kapeli pri Radgoni je po dolgotrajni, mučni bo- lezni umrla soproga trgovca gospa Inka Lukovnjak, se- stra narodnega poslanca Pušenjaka.

Stanovanja in hrana za učence dr. srednje kmetij- ske šole v Mariboru. Dne 17. novembra pridejo v Mari- bor učenci novo ustanovljene srednje kmetijske šole, ki začenja z rednim poukom. Direkcija šole se obrača tem potom na vse privatnike, ki bi mogli oddati stano- vanja učencem s hrano ali brez hrane, da javijo naslov in ceno direkciji (na vin. šoli), po možnosti nemudoma ali najdalje do 16. novembra.

Spor med prečanskim in srbijanskim pravoslav- jem. Prečanski in srbijanski pravoslavni so se uje- dinili in tem potom je dobila srbijanska pravoslavna cer- kev milijarde premoženja. Karlovska metropolija je predstavljala ogromno bogastvo. Prečanski pravoslav- ni so pričakovali, da se bo cerkveno ujedinjenje izvrši- lo na veliko korist vsega pravoslavja v naši državi, a je ravno narobe. Svojčas je obstojal takozvani narodno- cerkveni sabor, kot najmočnejši predstavitelj prečan- skega pravoslavja. Ta sabor je bil glavna in zadnja in- štanca pravoslavnihih prečanov in ta sabor bi bil moral tudi izvesti likvidacijo prečanske cerkvene avtonomije, to se pa ni zgodilo, ker je ravno demokratska stranka preprečila, da bi se sestal ta sabor, v katerem ona ni imela večine. Likvidacija prečanske cerkvene avtono- mije se je izvršila protipostavno in nasilno. Likvida- cijo karlovske metropolije so izvršili tako, kakor da so imeli pri tem delu opravka največji neprijatelji srske- ga naroda. Likvidatorji so enostavno obdolžili prečan- sko pravoslavno duhovščino separatizma in na to lik- vidirali čisto po svojih balkanskih metodah, ki so iz- zvale med pravoslavnicami v preku nezadovolje, ki je že narastlo v celi pokret. Ta prečanski pravoslavni pokret je danes narasel že tako, da ima svojo tiskarno in svo- je liste. Pravoslavna cerkev v naši državi je danes že razdeljena na 2 tabora: v enem so predstavitelji pravo- slavja iz kraljevine Srbije, a v drugem karlovska me- tropolija, krog katere se zbirajo predstavitelji pravo- slavnihi iz Bosne, Dalmacije in Črne gore. Ta dva cer- kvena tabora sta med seboj na vso moč sprta in ta spor raste dnevno in baš radi politike demokratov, ki se je izkazala tudi pri reševanju cerkvenih vprašanj skrajno škodljiva.

Lakota v Dalmaciji. »Obzor« prinaša dopis iz Bla- ta na Korčuli, ki slika obupno stanje v Dalmaciji, ki spominja že na vesti iz gladne Rusije. Prebivalstvo Korčule, ki šteje nad 7000 duš, je sedaj pred zimo v najobupnejšem položaju. Kdor more, beži od hiše, da ne sliši vzdihov mater in starcev ter joka lačne in go- le dece. Narod, ki je tako marljiv v domovini, ki tako visoko ceni dostojanstvo človeka, ne prosi križanih rok miloščine, temveč pomoči, katero hoče z žuljav roko tudi odplačati in vrniti. Odgovorni činitelji, ki so v prvi vrsti krivi vse nesreče, so vse mogoče obetali: šo- le, bolnišnice in še druge gradove v oblakih ter vse polno zaslužka, sedaj pa ni nič od vsega tega, ker je treba po Pašić-Pribičevićevem receptu iti v stranko in dajati kroglice in zaupanje onim, ki batinajo in nečlo- veško ter nesmiselno nastopajo. Kdor pa tega noče sto- riti, naj pogine, če noče podpirati laži in krivice. Na- videz še ni pravih smrtnih slučajev od lakote, zados- tuj se samo en vesten pogled, da se vidi, kako narod vsled pomanjkanja hira, in da se tudi spozna, da bo v najkrajšem času na stotine pravih smrtnih sluč- ajev, če takoj ne pride pomoč. Po zaslugi izvrstne beo- grajske uprave in nadpolitikov imamo v tem kraju ljudi, ki od osvobojenja — to je od aprila leta 1921, ko so odšli Italijani, — niso videli kruha. Petsto družin že štiri mesece ne je kruha. Tako je, pomoči pa ni od nikoder. In ko so naši bratje v Hrvatski hoteli poma- gati lačni Dalmaciji, so storili oblastniki vse mogoče, da pripravljeni vagoni s hrano ne pridejo med strada- joči narod. Ker to bi bila »blokaška propaganda.« Na- rod polagoma spregledava in sedaj bolj kot kedaj po- prej razume, kaj je Hrvatska.

Iz ogledala naših železniških razmer. V sredo, mi- nulega tedna se je pripetila na progi nova Bukovica— Miklenš železniška nesreča, ki slučajno takrat ni zahte- vala človeških žrtv. Tovorni vlak, ki je vozil iz Osjeka proti Slatini, je pripeljal do mosta med postajama No- va Bukovica—Miklenš, mosta že niso bogzna od kedaj pregledali, pa so se zlomile traverze pod težo vlaka in sedem zadnjih vagonov, ki so bili natovorjeni z gramo- zom za Slatino, je padlo v globočino. Na srečo ni bilo na

teh vozovih nobenega zavirača. Osební vlak, ki je do- spel na mesto nesreče ni mogel dalje, potniki so čakali na odprti progi, v zimi ter dve uri v noči, dokler ni pri- spel po progi Osijek—Zagreb osebni vlak in so presto- pili iz vlaka v vlak. Osebni promet se še vedno vrši iz vlaka v vlak, vagoni, ki so štorljali v globino, so še vedno v prepadu in porušeni most še vedno ni po- pravljen.

Junaštvo smrtnoranjenegega uradnika. Na železniški postaji Sv. Ivan pri Somboru se je odigral pretečeni teden pretresljiv slučaj nesreče. Železniški uradnik Vladimir Ilijevič je prišel pod ekspresni vlak, ki mu je zdrobil obe nogi. Slučajno je bil na postaji zdrav- nik, da je ponesrečenega uradnika obvezal, uradnik je pa ukazal, naj ga nesejo v pisarno in tu je v strahovi- tih bolečinah oddal predpisane signale za odhod vlaka, predal v redu službene knjige in blagajno drugemu uradniku ter padel potem v nezavest. Dvomijo, da bi ostal pri življenju.

Poplave. Iz Kruševca javljajo, da je zadnje dni močno narasla južna Morava, poplavlila sela na južnem bregu tako, da je vsaka zveza med vasmi prekinjena. Poplava je napravila veliko škodo. Pri Kraljevem je na- rasel Ibar za 4 metre in poplavlil veliko sel v užičkem okraju. Promet na cesti Kraljevo—Kragujevac je pre- kinjen, ker je voda odnesla most, na progi proti Stola- cu pa je v veliki nevarnosti železniški most, radi tega tudi ne vozijo vlaki v tej smeri. Radi poplave je bilo v smrtni nevarnosti krog 40 ljudi, katere pa so rešili žandarji in vojaštvo. Ustavljen je promet med Srbijo in Tuzlo preko Zvornika, ker se je razlila Drina.

Učitelj streljal na šolskega nadzornika. V Danilo- vem gradu v Črni gori sta se sprla med seboj radi oseb- nosti učitelj Jurij Radonič in nadzornik Blaž Begovič. V prepiru je potegnil Radonič samokres, parkrat ustrelil proti nadzorniku, a ga ni zadel. Cel spopad se je zgodil pred krčmo, meščani so prihiteli, razorožili Ra- doniča in ga predali sodišču.

Ze sedaj volkovi. Ze sedaj se je pojavilo v Gorskem Kotoru (na meji med Liko in Primorjem) zelo veliko volkov. Volkovi so že tako drzni, da se upajo v nepo- sredno bližino kraja Ravna Gora. Eden volk se je za- letel v neko stajo, kjer je zadel na psa. Psu je prihitel na pomoč še drugi pes in razvila se je borba, katero je prekinil 12 letni deček Svetličič, ki je lopnil po volku s kolcem, misleč da je pes. Volk je nato pobegnil, a ni mogel preko plota, kjer ga je nek kmet ubil. V okolici Gorskega Kotora je bilo dokaj seljakov napadenih od volkov.

V tajništvu SLS se sprejmeta dve splošno in stro- kovno izobraženi moči. Reflektanti naj vložijo pismeno svoje ponudbe ali se pa naj oglasijo osebno v tajništvu SLS v Mariboru, Cirilova tiskarna, I. nadstropje.

Bernhard Kellermann, Tunel. Roman poslovenil Narte Velikonja. Ljubljana 1922. Založila Jugoslovans- ka knjigarna v Ljubljani. Cena broš. 28 din., vez. 38 dinarjev.

## Iz Maribora.

### SOCIALISTIČNI SHOD V MARIBORU

je včeraj privabil v Götzovo dvorano več sto zborovalcev iz delavskih krogov, pristašev vseh strank. Prvi je go- voril g. župan Grčar, ki je opisal delovanje mestnega občinskega sveta, omenil načrte za bodočnost ter obso- dil postopanje centralne vlade, ki se v težki stanovanj- ski bedi ne zgane, da bi nekaj milijonov žrtvovala za stanovanja vsaj svojim uradnikom. Še več. Vlada je celo kupila hiše v Mariboru, da vrže iz njih stanoval- ce in te hiše preuredi za urade. Ministrstvo za socialno politiko pa je šlo tako daleč, da je potovno določilo, po kateri bi že v tem letu morale zidati banke in nekateri drugi zavodi kakih 30 stanovanjskih hiš, tolmačila s svojim pravilnikom na način, da ne bo niti eni banki treba zidati. Zasebniki tudi ne bodo zidali, ker se hiš- nim posestnikom ne izplača niti vzdrževanje, a da ne govorimo o obrestovanju hiš. Ker torej noče zidati ne država, niti banke, še manj pa zasebniki, je dolžnost občine, da po svojih močeh ublažuje stanovanjsko be- do. Govornik je navedel konkreten slučaj, ko je pokra- jinska uprava zahtevala novo kupno pogodbo, ker je občina, v stremljenju, da podpira privatno stavbeno inicijativo, dala po nižji ceni zemljišče na razpolago za delavske hiše. Da torej občina zadosti brez zadolže- vanja, ki v sedanjih razmerah sploh ne pride v poš- tev, svojim socialnim dolžnostim, mora najti pot za kritje svojega proračuna. Zato se mora vpeljati nove davke in sicer take, ki zadenejo pred vsem tiste, ki jih lahko plačajo.

Za g. županom se je oglašil k besedi obč. svet. g. Bahun, ki bi sploh ne imel kaj povedati, ko bi teh preklanih »klerikalcev« ne bilo. Z »lažnjivimi kljuk- ci« in »klerikalci« je premetaval, kakor žongler s krog- ljami, zlasti si je vzel na piko »Stražo« in obč. odbor- nika gg. dr. Jerovška in Žebeta. Govornik je navajal o stanovanjski bedi nekatere številke, ki jih pa ni mo- goče kontrolirati, v koliko so resnične. Zlasti malo ver- jetno je, da bi sploh bilo mogoče, da živi 15 oseb v eni 15 kv. m. veliki sobi. Dalje je navedel, da je 1600 dru- žin, ki imajo samo po eno sobo, dočim je po več dru- žin, katerih vsaki član ima po 3, 4, 5, pa tudi po 6 sob. Družina Franz ima n. pr. stanovanje s 300 kv. m. sta- novanjske prostornine. Ako bi se v Mariboru prebi- valstvo zadovoljilo, da stanujejo po 2 osebi v eni sobi, bi imeli na razpolago baje 1580 sob. Kdor ima številu svoje družine primerno stanovanje, temu ni treba pla- čati davka. Glede stavbnih parcel je govornik priznal, da bo nameravani davek na parcele v Mariboru naj- večji od vseh sličnih davkov drugod! V podkrepitev

svoje zahteve je govornik navedel slučaj, da zahteva neki verižnik, ki je pred letom kupil stavbišče za 200 tisoč K, sedaj 7 milijonov. Mnogi drugi spekulanti tu- di nočejo zidati, niti prodati svojih zemljišč. Gospod Bahun misli, da jih bo v to prisilil z visokimi davki. Dalje je trdil, da ni res, da so socialisti predlagali 4 K davščine od litra, pač pa je ta predlog potekel iz mest- nega knjigovodstva, ki pa ni bil sprejet. Sprejelo se je soglasno K 1.40 od litra vina, dasi je g. ob. odbornik dr. Jerovšek protestiral tudi proti temu, češ, da bo 8 milijonov preveč vplačanega davka. V mestu se stoji 1.253.000 litrov vina, kar znaša po K 1.40 od litra ko- maj 1.700.000 K, rabimo pa 4 milijone. G. obč. odbor- nik je baje trdil, da se stoji 30.000 hl piva, g. Bahun pa je proti temu navedel, da je letos pitje piva znatno padlo in sicer na 13.106 hl, kar znaša davka komaj K 1.300.000. Če bo vlada dovolila 2 K pri litru, bo potara dohodkov od tega davka nekaj čez 3 milijone, kar še ne dosega potrebne svote. Nato se je g. Bahun spril nad »klerikalce«, češ, da štiti samo veleposestnike. sklicujejo se pa na viničarje. Oo. frančiškanom je o- čital, češ, da so prosili za odpust vinskega davka, nato pa je pojasnjeval gostilniško-računski pešodstotni da- vek in davek na avtomobile. V nadaljem je razvijal socialistični komunalni program in se pritoževal, da občina ne more dobiti posojila.

Za g. Bahunom je še eden v nemškem jeziku raz- tolmačil glavne misli govornikov, nakar se je shod za- ključil in mirno razšel.

Socijalisti, v prvi vrsti »davčni strokovnjak« Ba- hun, zmerjajo v svojih obskurnih lističih pristaše SLS ter upajo menda s tem uničiti neznosno draginjo v Mariboru. Gospodje imajo večino na magistratu, a ne ukrepanje ničesar proti mesarjem, ki prodajajo danes, ko plačujejo živino po 8—12 K, meso po isti ceni, kol- takrat, ko je živina stala čez 20 K. Ali so draginje mesa krivi kmetje in klerikalci, naj pove v nedeljo gospod Bahun!

Artillerijski puk, oziroma artilerijska podoficirska šola, praznuje te dni svojo slavo — po naše slavnost ali gostijo, ki bo vrgla vojakom bore malo dobrega, zato pa temveč povabljenim gostom, katerih pride skoro poldrugi tisoč. Zaklalo se bo 24 svinj, kje so še pa dru- gje dobrote te razkošne slave! — Občinstvo in velika večina revnih slojev, ki so danes po vladni, za razne »slave« tako vneti gospodi vrženi v najhujšo bedo, bo imelo dovolj prilike opazovati, kako bahato in razkoš- no se da živeti na narodne stroške. — Vojaške kočije, konji in vojači bodo imeli dovolj posla. Artilerijska podoficirska šola dobi novega komandanta. Ta še ni prišel, pač pa je prišla — komandeza, ki je že prevzela komando čez konje in kočije.

Sijajen zgled SHS-akcije »za revnejše sloje.« Po- krajinska uprava je potom okrajnih glavarstev razpo- slala na občine razglase o »ceni preskrbi nepremožnih slojev« z oblačilnim blagom, ki so ga baje dali češki tekstilniki na razpolago po zelo znižanih cenah ter ga v Mariboru prodaja »Ljudska preskrbovalnica« v Go- sposki ulici št. 20 (Pirhanova hiša). To je škandaloz- no odiranje revnega ljudstva: blago je slabo, staro, pre- ležano, in pa veliko dražje nego drugod v trgovinah dobro blago. Poleg tega še razprodajajoča oseba naj- prej pove neko nižjo ceno, ko pa blago prireže, pove višjo ter se izgovarja, da kupec prej ni prav razumel; priče so na razpolago za vse navedeno, ki bodo tudi za- htevale povrnitev izgube, ker so se še le po nakupu pre- pričale, koliko cenejše je drugod dobro blago. Upamo, da tudi zastopstva poštene, realne trgovine odločno na- stopijo zoper tako socialno »dobrodelno« akcijo ne- znanih dobrotnikov, najbrže bank, ki jim je blago ob- ležalo, pa zdaj z vladno pomočjo sleparijo z njim ubo- go ljudstvo. Zares tipičen zgled žerjavskega socialnega skrbstva v SHS!

Predavanje SKSZ se vrši vsak petek ob pol 8. uri zvečer v dvorani v Lekarniški ulici. Zanimiva in so- dobna tvarina, skrbno obdelana od najboljših naših predavateljev, zasluži čim večje udeležbe poslušalcev obojega spola. S prosveto k svobodi, bodi naše geslo! Vse hvale in priznanja vredna razstava slik prof. Gvajca na državnem moškem učiteljskišču v Mariboru ostane odprta do dne 16. t. m. Razstava res zasluži, da si jo vsakdo ogleda. Bolj natančen opis te za Maribor izvanredne razstave prinesemo prihodnjič.

Delniška pivovarna v Laškem je otvorila v Mariboru svojo glavno zalogo ter s tem razširila svoje delovanje tu- di na ta okoliš. Na ljubljanskem semnju je bila izražena splošna sodba, da je pivo pivovarne Laško najboljšje. — Veseli nas, da je ta domača naša industrija razširila svoj delokrog tudi na Maribor in okolico ter priporočamo na- šim gostilničarjem in pivovivcem, da se je prav pridno po- služujejo.

Osrednje društvo poštnih in brzojavnih uslužbencev za Slovenijo, podružnica Maribor, je iz čistega dobička letoš- nje poletne veselice podelilo svojim bolnim članom in vo- dam sledeče zneske kot podporo: Franc Prosnik, podurad- nik, 1000 K; Anton Koklež, uradni sluga, 1000 K; Otroška bolnica v Mariboru 1000 K; Ana Korstnerič, vdova, 1000 K; Skrabl, vdova poštnega poduradnika, 500 K; Miroslav Černeck, poduradnik, 500 K; Mijo Lahovič, pouradnik, 800 K; Jernej Wölle, uradni sluga, 500 K; Ivan Hreščak, urad- ni sluga, 500 K; skupaj 9000 K. — Osrednje društvo se tudi zahvaljuje vsem onim, ki so pomagali pri veselici in da- rovali društvu denarne zneske.

### ORLOVSKI VESTNIK.

Fantovski sestanek se vrši vsako sredo zvečer ob pol 8. uri v Lekarniški ulici. Udeležba obvezna za vse člane. Pridite polnoštevilno. Bog živit!

Družabni večer priredi mariborski odsek v soboto, dne 25. t. m. ob pol 8. uri zvečer v dvorani v Lekarniš- ki ulici. Spored bo zelo bogat in raznovrsten. Opozar-



jamo brate člane in njihove prijatelje že danes na ta večer.

Miklavžev večer, kakor vsako leto, priredi mariborski Orel tudi letos in sicer v Lekarniški ulici. Ker bo tudi letos velik naval, pride Miklavž v dvorano v Lekarniški ulici dne 5. decembra ob 4. uri pop. samo za orlovski naraščaj in gojenke, ob pol 8. uri zvečer istega dne pa samo za odrasle brate člane in sestre članice.

Orlovski koledarček in razglednice brnskega zleta se dobe v Cirilovi knjigarni. Segajte pridno po njih!

Naraščajška telovadba je vsak ponedeljek in soboto od 4. do 5. ure popoldne v telovadnici v Cankarjevi ulici, kjer se sprejemajo novi naraščajniki.

Občna zbornica za ustanovitev mariborske in studentske srenje se vršita v nedeljo, dne 19. t. m., v dvorani v Lekarniški ulici št. 6, ob pol 10. uri dopoldne. Vsi odseki, ki so dodeljeni eni ali drugi od imenovanih dveh srenj, naj pošljejo vse svoje odbornike, vsekakor pa večino, da ne bo zaradi nemarnosti tega ali onega trpela dobra stvar z zavlačevanjem rednega delovanja. Vsak na svoje mesto! Bog živ! — Podpredsednik okrožja: dr. Jeraj.

## POŠLANO.

«Vojni invalid» z dne 31. X. t. l. je v svoji 15. številki prinesel članek «Poverjeništvu v Mariboru v album». Sedanji preustrojeni odbor je ugotovil, da so navedbe članka neutemeljene in neresnične ter smatra takega nevedneža, ki škoduje interesu organizacije, za najpodlejšega demagoga. Prispevke za tiskovni sklad se je pobiralo za članske zapisnike, ki jih dobe pododbori mariborskega okrožja, ker brez teh je pravilna evidenca nemogoča. Vsa članarina, ki jo prispevajo člani pododborov, je vključena v članske sezname in knjižice, torej tudi one od Sv. Lenarta, in blagajniki pododborov dobe za vsaki znesek, ki ga odračunajo podpisane poverjeništvu, pobotnice, kar izkazuje popolni red. Gospodje pri centrali v Ljubljani pišejo nadalje v zgoraj omenjenem članku, da dajejo podpisane poverjeništvu tiskovine zastoj. Da je to velika laž, se lahko prepriča vsak član, ako pogleda v račun, ki nam ga je poslala centrala iz Ljubljane z dne 6. 10. 1922, potem katerega zahtevajo od mariborskega poverjeništvu za poslane tiskovine znesek 1720 K ter nič ne vprašajo, od kod jih naj poverjeništvu preskrbi. Jasno je, da se more potem takem skrbeti za blagajniško imetje, katero je sedanji preustrojeni odbor spravil na tako višino in red, kakor še noben odbor dosedaj. Blagajna je popolnoma v redu in je vsak čas na razpolago za pregled državni oblasti in članom v pogled. Radi mariborske republike pa povemo gospodom pri centrali, da se ignoranti in demagogi zastoj veselijo vodstva naše organizacije v Mariboru, kajti skrbeli bomo, da bo vodstvo vedno v rokah takih tovarišev, ki bodo imeli pri državnih oblastih ugled. Da smo popravili podrejeni centrali, dobro vemo, ker smo to tudi v našem poročilu centralnemu odboru izjavili, a kljub temu so ti gospodje tako galantni, da nam niti ne poročajo, če

so sprejeli znesek 964 K, ki smo jim ga poslali dne 21. X. 1922 za «Vojnega invalida», za ignoriranje in demagoško v «Vojnem invalidu» pa mi odsihdob ne bomo več agitirali. o tem naj je centrala prepričana. Nadalje zapoveduje gospoda pri centrali jezik za zobe, zelo galantno, saj jih imamo, pač pa smo mnenja, da jih gospoda pri centrali nima več dosti, ker si jih s takšno pisavo sami bijejo iz ust. Gospoda pri centrali, torej bolj premišljeno in složno. — Organizacija vojnih invalidov, poverjeništvu Maribor.

(Za to rubriko prevzame uredništvo odgovornost samo v toliko, kolikor zahteva zakon.)

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru. Stalna ulica št. 6, r. z. z n. z. obrestuje od 1. novembra 1922 navadne hranilne vloge, katere se more vsak čas dvigniti po 5 odstot., vloge na trimesečno odpoved po 5 in pol odstot., večje in stalnejše vloge po dogovoru od 6 do 6 in pol odstot.

Zimsko perilo, čevlje, dokolenice (gamaše), copate, očeje, nogavice, roka- različno modno vice, kravate, klobuke, in galanterijsko blago na boljše vrste in najceneje nudi dežne plašče, Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

## Hrvatski rjavi premog

iz premogovnikov:

|                 |           |           |
|-----------------|-----------|-----------|
| Ladanje         | Din. 33'— | za 100 kg |
| Ključarovi      | " 34'50   |           |
| Konjščina       | " 36—     |           |
| Zlatar-Bistrica | " 37'50   |           |
| Cerje Tužno     | " 38—     |           |

bukova drva za gorivo Din. 700  
za m<sup>3</sup> franko stanovanje

odlaja vsako množino trvdka

**F. & A. UHER**

veletrgovina s drvni in premogom

Maribor, Slovenska ulica št. 8

Telefon 344.

1-6 54

## Izjava.

Hauli Ivan, p. d. Pušnik v Selovcu pri Guštanju opozarja javnost, da on ni plačnik za dolgove svoje žene, in prepoveduje vsa kemu njej kaj dati ali posoditi v denarju ali blagu. 510

Zimsko perilo, nogavice za moške, koce, očeje, preproge prodaja po znižanih cenah

**Franjo Majer, Maribor**

Glavni trg 9. 496

**Več hlapcev** sprejme graščina Sp. Štajerskem proti dobri plači. Ponudbe pod „Zanesljivost“ na upravo lista. 8-3 534

## Delniška pivovarna Laško

naznanja, da je otvorila zalogo piva

**v Mariboru, Aleksandrova cesta 12.**

Pisarna se nahaja začasno v GREGORČIČEVI ULICI 12/II. ndst., desno

Priporoča slavnemu občinstvu svoje izdelke.

## Poziv k subskripciji delnic.

Ministrstvo za trgovino in industrijo v Beogradu je pripravljalnemu konzorciju za ustanovitev zavarovalne d. d. z dne 10. oktobra 1922, VI št. 4434 dovolilo, da prične s pripravljalnimi deli za ustanovitev zavarovalne d. d. s sedežem v Mariboru. To novo podjetje se bo nazivalo

„ZORA“

jugoslovanske zavarovalne d. d. v Mariboru.

Izveček iz statuta:

§ 12. Trajanje te družbe časovno ni omejeno.  
§ 2. Namen družbe je prevzemanje direktnih in indirektnih zavarovanj proti ognju in direktno ter indirektnih življenjskih zavarovanj v območju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ 3. Delniška glavica se določa na 2.500.000 D in sestoji iz 10.000 komadov na ime se glasečih delnica po 250 Din. nominalne vrednosti.

§ 4. Prevzemna cena vsake delnice znaša 300 Din. in mora vsak delničar takoj ob subskripciji vplačati a) 50% nominalne vrednosti delnic in b) diferenco med nominalno ter prevzemno ceno, ki znaša 50 Din. pri vsaki delnici. Z oziškim prebitkom se krijejo v prvi vrsti izdatki združeni z osnovanjem družbe. Ostanek pa se dočeli splošnemu rezervnemu fondu.

§ 5. Za ostalih 50% nominalne vrednosti delnic pa podpiše in izroči vsak delničar menice v prid družbe.

§ 15. Prvi upravni svet, ki obstoji 5 članov in 2 namestnikov, volijo koncesionarji in znaša poslovna doba prvega upravnega sveta pet let.

§ 18. Po preteku poslovne dobe prvega upravnega sveta izvoli glavna skupščina delničarjev novi upravni svet sestojč iz petih članov in dveh namestnikov tudi za dobo 5 let.

§ 27. Ko so emitirane delnice že podpisane, skličejo koncesionarji ustanovno skupščino potom objave v treh v Ljubljani, Zagrebu ter Beogradu izhajajočih uadnih listih.

§ 28. Ustanovna skupščina je sklepčna, ako je najmanj toliko delničarjev navzočih, da predstavljajo njihove delnice vsaj tri desetine delniške glavnice.

§ 30. Ustanovni skupščini je pridržano: a) sklepanje o ustanovitvi družbe ter o statusu; o statusu seveda le v okviru oblastno cдобrene oblike: b) volitev nadzorstvenega sveta; c) konstatacija, da je statutarno predpisani del delniške glavnice v gotovini že plačan. Ustanovna

skupščina sklepa o ustanovitvi družbe in o statusu s tako večino glasov, ki predstavljajo najmanj eno četrtino vseh podpisateljev delnic, ter vseh delnic, ki se emitirajo.

V vseh drugih slučajih sklepa ustanovna skupščina z absolutno večino glasov.

§ 4. Dodelitev delnic izvrši prvi upravni svet kar najhitreje; za nedodeljene delnice se vplačani derar vrne najpozneje tekom 14 dni po ustanovni skupščini.

II. Podpisovanje delnic se začne 5. nov. 1922 in se konča 11. decembra 1922.

III. Javni subskripciji izročene delnice se bodo podpisovale pri: Kreditnem društvu mestne hranilnice v Mariboru, Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah; Jadranski banki in njenih podružnicah; Trgovski banki (poprej Slovenski eskomptni banki) v Ljubljani in njenih podružnicah ter Posojilnici v Mariboru.

MARIBOR, dne 3. novembra 1922.

Pripravljalni konzorciji snujoče se zavarovalne d. d. „ZORA“ v Mariboru, Aleksandrova cesta 12, pisarna dr. Karola Slokarja, odvetnika v Mariboru.